

Španska ljudska vlada mobilizira novo armado

Lojalisti v ofenzivi na fronti pri Guadajajari

BEGUNCI SE VRAČAJO V ŠPANIJO

Hendaye, Francija, 4. apr. — Španska ljudska vlada je izdala poziv, naj se pripravi 100.000 prostovoljcev, ki so pripravljeni iti na fronto v severovzhodni Španiji, kjer je v teku velika fašistična ofenziva. V Madridu se je odzvalo pozivu čez tri tisoč rekrutov, toda vlada namerava mobilizirati najmanj deset divizij in jih poslati na to fronto, kjer se bodo borile za ohranitev republike.

Fašistično topniško bombardiranje Madrida, ki je sledilo demonstracijam v zvezi z mobilizacijo novih čet, je povzročilo veliko škodo. Več izstrelkov je padlo na Gran Via, glavno madridsko cesto. Poslopje, v katerem je urad ameriške časopisne agencije Associated Press, je bilo delno poškodovano.

Rezidenčni distrikt, ki meji na neustreliško naselbino, je utrpel največjo škodo v večeršnjem obsestreljevanju. Kroglo so porušile mnogo poslopj in pod razvalinami je našlo smrt več ljudi. Sodiijo, da so fašistični topovi izbruhnili več kot tisoč kroglov in krapelov v teku bombardiranja, ki je trajalo nad eno uro.

General Jose Miaja, poveljnik španske armade na centralni fronti, je naslovil proklamacijo svoje čete, ki so prešle v ofenzivo na guadalajarski fronti, da jih podige in jim vlje novega poguma. Ofenziva traja na tej fronti že štiri dni in lojalisti so dosegli že več uspehov v bitkah s uporniki.

Cerbere, Francija, 4. aprila. — General Juan Gallo in okrog 6000 milicionov se je včeraj vrnilo v Španijo, kjer se bodo še nadalje borili proti fašistom. Ta armada je zadnji teden pribežala čez Pirenejsko gorovje v Francijo s fronte v vzhodni Španiji, včeraj pa se je odločila za vrnitev. Vojaki so prepevali in stiskali pesti in izjavili, da se bodo borili s sovražnikom do zadnjega moža.

Dvesto beguncev je včeraj prekorčilo mejo in dospelo v francosko vas Gavarnie. V tej skupini so tvorili večino otroci in ženske. V pričakovanju, da bodo nadaljnji begunci prihajali v Francijo, so avtoritete ojačile mejne straže.

Francoske avtoritete so vprašale vsakega brambovca, v kateri del Španije hoče iti. Izmed 6000 vojakov se je le malo število izreklo za generala Franca, toda tudi ti so se pozneje premislili. Uradniki so jim povedali, da lahko ostanejo v Franciji več dni, a so ponudbo odklonili. Želim, da bodo moja žena in otroci po moji name, če ostanem ali pa me ubijejo," je rekel neki milicion. "Ne bom se iznebil republike v tej usodni uri."

Coughlin priporoča naval v Washington

Detroit, Mich., 4. apr. — Znani "father" Coughlin, katoliški župnik, je včeraj v radiu pozival polskalice, naj organizirajo odbor, ki naj gredo v Washington in navalijo na kongres, katerega naj prišiljo, da popolnoma zavrne Rooseveltov načrt za reorganiziranje administrativnih oddelkov vlade, češ, da ta načrt pomeni "diktaturo". (Ampak "father" akcija ni diktatorska, ko hoče, da njegova manjšina, ki je bila pri volitvah v novembrom 1936 korenito poražena, usili za popolnoma večino ljudstva nekaj drugega!!!)

Domače vesti

Nov grob v Sheboyganu
Sheboygan, Wis. — Tu je umrla Mary Dragan, roj. Radočan, stara 66 let in doma iz Toplice pri Smarjeti na Dolenjskem, odkoder je prišla v Sheboygan pred 15 leti. Tu zapuša moža, tri sinove, dve hčeri in brata, drugega brata v Milwaukeeju in sestro v Clevelandu, v stari domovini pa hčer iz prvega zakonca. Ves čas svojega bivanja v Ameriki je bila članica društva 344 SNPJ, katero ji je oskrbelo dostojen pogreb. Pokopana je bila na slovenskem pokopališču v Greendaleu.

Naši bolniki na zapadu

Kemmerer, Wyo. — Barbara Sedej, članica društva 267 SNPJ, je 3. aprila odpotovala v Rochester, Minn., v kliniko Mayo Bros. zaradi zdravja, katerega ji primanjkuje že dalj časa. Justina Selko, druga članica omenjenega društva, se tudi nahaja v kliniki bratov Mayo že dva tedna. Člani jima žele čim hitrejšega okrevanja.

Mehika zadovoljna s taktiko v Wash.

Predsednik Cardenas odobrava Hullovo stališče

Washington, D. C., 4. apr. — Izjava državnega tajnika Hulla zadnji teden, da ima Mehika pravico do podzavljenja oljne industrije s pogodbo, da primerno odškodni zasežena tujezemski petrolejska imetja, je našla dober odmev v Mehiki. Mehikiški predsednik Cardenas je zadnje dni poslal ameriški vladi noto, v kateri sporoča, da večina mehiškega ljudstva odobrava Hullovo stališče, obenem pa zagotavlja Združenim državam, da se mehiška vlada dobro zaveda obligacij, ki so nastale z zasežbo ameriških in drugih inozemskih oljnih industrij v Mehiki.

Mehiška vlada upa, da bosta mehiška in ameriška republika kmalu našli ugoden teren za popoln sporazum. Cardenasova nota ne omenja koliko je Mehika pripravljena plačati za zasežena petrolejska posvetva ameriških, angleških, holandskih in ostalih oljnih magnatov. Po neuradni ocenitvi v Združenih državah so tista posvetva vredna okrog 400 milijonov dolarjev. Cardenas podčrtava dejstvo, da ga zelo veseli, ker vlada Združenih držav spoznava, da je suvereniteta ljudstva več kakor pa privatni kapital in da to spoznanje zastopa vrhovni državnik najmočnejše dežele na svetu — predsednik Franklin D. Roosevelt.

Katoličani pozvani v boj proti odboru CIO

New York, 4. apr. — Matthew Woll podpredsednik Ameriške delavske federacije, je v svojem govoru pred člani Evharistične lige v župniji St. Paula apeliral na katoličane, naj podpirajo boj, ki ga njegova organizacija vodi proti Odboru za industrijsko organizacijo. Dejal je, da je cilj katoliške cerkve in ADF eden in isti, kajti obe se morata boriti proti komunizmu, ki ga CIO podpira.

Šest ubitih, 18 ranjenih v Jugoslaviji

Belgrad, 4. apr. — Šest potnikov je bilo včeraj ubitih in 18 ranjenih pri železniški nesreči v Sarganu, kjer je vlak skočil iz tira, ko je lokomotiva udarila ob veliko skalo, katere se je zvalila na progo.

Kitajci odbili naskoke japonskih čet

Dve mesti spet prišli v kitajske roke

Šanghaj, 4. apr. — General Li Tsungjen, poveljnik kitajske armade na fronti ob progi Tientsin-Pukov železnice v centralni Kitajski, poroča preko Hankova, da je njegova oborožena sila odbila vse naskoke, ki so jih japonske čete uprizorile v zadnjih dneh, nakar je ponovno zasedla Tajčervang in Hančvang v južnem delu province Šantung.

Obe mesti ležita v bližini Velikega prekopa, kjer so v teku arditne bitke že več dni. Japonci so uprizorili več sunkov, da prodrejo do Sučova, kjer se spajata dve glavni kitajski železnici, a so bili vselej vrženi nazaj. Japonsko poročilo, ki je včeraj dospelo v Šanghaj, govori o okupaciji mesta Lanlinga, ki leži 15 milj severovzhodno od Tajčervanga. Poročilo dostavlja, da je sedem kitajskih vojaških divizij v pasti. Obkolile so jih japonske kolone, ki prodirajo proti Tajčervangu z vzhodne strani.

Kitajci pravijo, da njihove čete oblegajo mesto Čangčing, ki leži ob obrežju jezera Taj in je okrog 110 milj oddaljeno od Šanghaja. Japonski letalci so včeraj bombardirali obrežna mesta v južni Kitajski in veliko kitajsko letališče v Fučovu, ki je glavno mesto province Fokien. Vest se glasi, da so bombe porušile čez 40 poslopj v tem mestu.

Postava za protekcijo delavk v Kansasu oživela

Topeka, Kans. — Državni pomožni justični tajnik Jay S. Parker je poklical v življenje državni zakon, ki določa minimalne plače in maksimalni delovnik za delavke in mladoletne. Zakon je bil mrtev zadnjih 12 let radi odloka vrhovnega sodišča v nekem drugem slučaju. Parker je pozval državne avtoritete, naj ga prično izvajati, ker je vrhovno sodišče zadnje jesen spremenilo svoje stališče.

AVSTRIJSKI NACIJI POČASTI-LI HITLERJA

Katoliška duhovščina v Nemčiji molči o plebiscitu v Avstriji

KONCENTRACIJSKO TABORIŠČE UNIČENO

Berlin, 4. apr. — Diktator Hitler je včeraj dospel v Gradec, glavno mesto Štajerske, kjer bo imel prvi govor v zvezi s plebiscitom, pri katerem bo ljudstvo moralo odobriti priključitev Avstrije k Nemčiji. Plebiscit se bo vršil prihodnjo nedeljo.

Prebivalstvo Gradca se je podvojilo, ko so nacisti pridrveli v mesto iz vseh krajev Štajerske, da pozdravijo diktatorja, zvonovi v vseh cerkvah pa so zvonili, ko je dospel pred dvorano. Tam je bila zbrana množica 20.000 ljudi, ki je navdušeno aplaudirala diktatorju, ko je izjavil, da je vesel, ker se spet nahaja v svoji domovini. "Sanje moje mladosti in želje, ki sem jih gojil v svojem življenju, so se izpolnile," je dejal Hitler, ko je omenil nacističko okupacijo Avstrije.

V nekem hotelu so rezervirali 53 sob, v katerih se bo nastanil Hitler s svojim spremstvom. Katero izmed teh sob si je Hitler izbral, je tajnost.

Berlin, 4. apr. — Katoliški duhovni niso v svojih pridrigih zadnje nedeljo niti z besedo omenili plebiscita v Avstriji. V Nemčiji. Celo v Fuldi, kjer je pomožni škof Johannes Dietz izdal prejšnji dan apel na volivce v Avstriji, so molčali. V nekaterih bavarskih mestih so med vernike po končnih mašah razpečavali tiskovine, vsebujoče apel dunajskega kardinala Innitzerja in pet drugih prelato na avstrijske katoličane, naj pri plebiscitu odobrijo priključitev Avstrije k Nemčiji.

Dunaj, 4. apr. — Nacisti so v velikih demonstracijah zažgali koncentracijsko taborišče v Wal-

(Dolje na 3. strani)

Ogrska bo branila svojo neodvisnost

Zanaša se na svojo obo-roženo silo

Budimpešta, Ogrska, 4. apr. — Admiral Horthy, ogrski regent, je v svojem govoru po radiu povedal ljudstvu, da država ni vznemirjena zaradi ekspanzije Nemčije. "Ogrska bo obdržala svojo neodvisnost," je rekel Horthy. "Zveza med Avstrijo in Nemčijo ne bo vplivala na Ogrsko, ker sta obe, Avstrija in Nemčija, njeni prijateljici."

Regent je dalje rekel, da nekateri izrabljajo situacijo za širjenje propagande, da Ogrska dobi novo administracijo, "ampak Ogrska ljubi svojo neodvisnost in podvzela bo potrebne korake, da jo ohrani. Sedaj ni čas, da bi samopostavljeni odloščiki vodili prevratno propagando. Varnost Ogrske je v njeni obo-roženi sili, ki je že pokazala, da zna izstreliti in uničiti uporne elemente."

Elektrarska družba išče oporo pri governerju

Jackson, Mich., 4. apr. — Consumers Power Co. je naznanila, da bodo njeni uradniki, ki se danes sestanejo na konferenci z governerjem Murphyjem, apelirali nanj, naj odredi izpraznitev elektrarn, ki so jih člani unije Utility Workers of America zasedli zadnji petek po odklicu stavke. Ta unija, ki je včlanjena v Odbor za industrijsko organizacijo, je šla v boj, ko je kompenzacija odklonila obnovitev pogodbe in naznanila redukcijo mezd.

Krvavi volilni izgredi v Egiptu

Kairo, Egipt, 4. apr. — Šest oseb je bilo včeraj ubitih v političnih izgredih v zvezi z volitvami, pri katerih je zmagala vlada kralja Farouka in premierja Mohameda Mahmouda. Ta bo imela 92 sedežev v parlamentu po zadnjih poročilih o izidu volitev. Mustafa Nahas, vodja opozicijske stranke, ki je bil tudi kandidat, je bil poražen. V krvavi volilni kampanji je bilo v zadnjih tednih čez trideset ljudi ubitih.

Velik razmah delavskih organizacij v Mehiki

Akcija proti 'upornikom' v Coloradu

Delavska federacija dobila novega predsednika

Denver, Colo. — (FP) — Že dolgo napovedano "čiščenje" v državni delavski federaciji je pravkar izvedel Mayer Lewis, osební reprezentant Williama Greena, predsednika Ameriške delavske federacije. On se je sam postavil za predsednika federacije potem, ko je odstavil Franka Hefferlyja, predsednika rudarskega distrikta UMWA. Vodstvo federacije je bilo reorganizirano na vsaj štiri.

Lewis je dejal, da bo služil kot predsednik federacije do junija tega leta, do konvencije, na kateri bodo delegatje unij ADF izvolili novega predsednika. Reprezentantje unij Odbora za industrijsko organizacijo ne bodo zastopani na tej konferenci. Državna delavska federacija pod vodstvom Hefferlyja ni hotela izključiti unij CIO na zahtevo Greena in ni poslala delegatov na konvencijo ADF, ki se je vršila v preteklem letu v Denverju.

Boj avtne unije proti redukcijam

Detroitška policija razbija avtno stavko

Detroit. — (FP) — Avtna unija se je vso zimo otepala redukcij, zadnji teden pa je bila prisiljena oklicati stavko pri Federal Screw Works, ki dela za General Motors ter druge avtne podjetnike. Vodi jo West Side Local, največja krajevna unija UAW, ki ima 25.000 članov. Njen predsednik je Walter Reuther.

Unija je zastražila tovarno z močno piketno linijo. Tudi policija je takoj pridrvela na lice mesta v velikem številu, okrog 100 mož, v bližini pa ima pripravljeno konjenico. Vsa ta oborožena moč pazi na 400 stavkarjev in drugih delavcev, ki pomagajo na piketni straži. Pod policijsko protekcijo je prvi dan stavke kakšen tucat skebov skušalo udreti skozi piketno linijo, toda se jim ni posrečilo. Posledica je bila, da so si v lase skočile stavkarice in skebinje, policija pa je premikastila nekega načelnika piketov. Naslednje dni je med policijo in delavci prišlo do ponovnih apopadov, ker skuša "postava" za vsako ceno zlomiti stavko.

Unija skrbi za pikete s svojo stavkovno kuhinjo, katero je odprla v praznem trgovskem lokalu v bližini. Kuhinjo je prevzela ženska pomožna organizacija avtne unije (Women's Auxiliary).

Unija je oklicala stavko, ko je družba odpovedala kolektivno pogodbo in znižala plače 10c na uro. Družba normalno upošljuje okrog 350 delavcev, zadnje čase pa je delalo del časa le 150 delavcev. Unijski voditelji pravijo, da so avtni magnatje izbrali to družbo in jo pogladi v boj proti uniji kot pričetek kampanje za redukcijo mezd.

Delavska stranka zmagala pri volitvah v Avstraliji

Brisbane, Avstralija, 4. apr. — Delavska stranka v avstralski provinci Queensland je prodrla pri parlamentarnih volitvah. Skoro vsi njeni kandidati

Igrale bodo veliko vlogo v upravi oljne industrije

GONJA PROTI CARDENASOVI VLADI

Mexico City. — (FP) — Mehške delavske organizacije bodo igrale silno važno vlogo v administraciji oljne industrije, katero je vlada predsednika Cardenasa zasegla in podržavila. Ta industrija, ki je bila pod kontrolo ameriških, angleških in drugih tujih kapitalistov, predstavlja vrednost \$450.000.000.

Med sedmimi člani novega splošnega sveta, ki bo upravljal ogromno oljno industrijo, je pet voditeljev delavskih unij. Dasi je to največji korak, ki ga je katera država na ameriškem kontinentu kdaj podvzela, da delavci dobijo kontrolo nad industrijami, ni bilo prvič, da je mehiški predsednik izročil upravo industrijskih podjetij v roke delavskih odborov.

Pred več leti je Cardenas reorganiziral vladna tiarska podjetja v glavnem mestu Mehike. Takrat je odpravil birokratično administracijo in postavil delavske svete, katerih člani so izvolili delavci, na krmilo. V enem letu se je pokazalo, da je bila ta poteza pravilna. Tiarska podjetja, ki so prej izkazovala deficit, so naredila dobiček, čeprav so bila delavske mezdne zvišane.

Pred dvema letoma, ko so kapitalisti v Monterreyju oklicali sedečo stavko in izjavili, da ne bodo zvišali delavskih mezd, jih je Cardenas informiral, da morajo v smislu delavskega zakona pristati na zahteve delavcev. V obratnem slučaju, če se bodo upirali, bodo njihove tovarne prevzeli delavci ali pa vlada.

Zunanje oljne kompanije so sedaj spoznale, da se Cardenas ni šalil, ko je zapretil z zasego potem, ko so direktorji naznanili, da ne bodo zvišali mezd v smislu odloka, ki je podal po sební arbitražni odboru. Zda je vedo, kaj je Cardenas mislil, ki je govoril o delavski kontroli oljne industrije.

Reprezentantje delavskih organizacij, ki so bili imenovani za člani splošnega odbora, ki bo upravljal oljno industrijo, se zavedajo, da imajo pred seboj težke probleme, ki čakajo rešitve. Ustaviti morajo predvsem gonjo oljnih kompanij, ki hočejo omajati temelje mehiške ekonomske strukture in tako ugoditi pot oboroženi revolti reakcionarnih grup, ki naj bi strmoglavila Cardenasov režim. Oljne kompanije so že potegnile milijone dolarjev iz mehiških bank, da se mačkulejo za zasego njihove lastnine. Ta udarec je Mehika prenesla, toda prišli bodo drugi in na te se je dežela že pripravila.

Prva naloga splošnega sveta bo pospešitev produkcije olja, da prepreči pomanjkanje olja doma in poveča izvoz, da bo denar tekel v Mehiko iz tujezemstva. Produkcija olja v Mehiki je v zadnjem času padla in to ne vsoled izžepanja oljnakov, temveč zaradi tega, ker zunanji kapitalisti niso hoteli razviti oljne industrije v deželi, kateri niso mogli diktirati.

Mehika se bo lotila tudi tega problema. Medtem, ko je glavno mesto proslavilo proglaš "ekonomske neodvisnosti," je Cardenas slovesno izjavil, da država ne bo vrnila oljne industrije zunanjim trustom, čeprav bo vrednost mehiške denarne enote še nadalje padala kot posledica

(Dolje na 3. strani.)

EVERY MORNING WE WASH THE CLOTHES..... BY THE DIVISION OF WOMEN IN INDUSTRY AND MINIMUM WAGE, NEW YORK STATE DEPT OF LABOR.

Dear Housewife:

WHEN ONLY MONDAY IS WASHDAY—
EARLY IN THE WEEK I WORK LONG HOURS—
LATE IN THE WEEK I WORK ONLY PART TIME.

WHEN EVERY DAY IS WASHDAY—
I HAVE STEADY WORK ALL WEEK—
AND CAN DO A BETTER JOB FOR YOU.

Please help me and help my employer give you better service by sending out your wash on any day but Monday.

Grateful
Miss Laundry Worker

Karton, katerega je objavil newyorški delavski department po sprejetju zakona minimalne mezd za delavke v pralnicah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena (even Chicago) in Canada
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na Chicago
in Canada \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na Vancouver,
\$2.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
Vancouver \$2.00 per year.Črna opomba po dogovoru.—Recepti dopisov in nematerijalnih
dokazil se ne vračajo. Recepti literarne vsebine (znanstveni, po-
vestni, dramski, pesni itd.) se vračajo pošiljatelju le v skladu,
če je priložil politično.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of commercial
advertisements and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Nadler na vsa, kar ima sili s Natom

PROSVETA

3537-40 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Ameriška konfuzija

Letos imamo v Združenih državah kongresne volitve, poleg volitev v posameznih državah, in politični kavs je že v teku. Takoj v začetku politične kampanje pa opažamo, da je kavljanje med demokrati samimi veliko večje in hujše kakor med demokrati in republikanci.

To ni več nobena novica. Pogledimo v kongres. Demokrati imajo v tem kongresu dvotretjinsko večino, kljub temu ima demokrat Roosevelt in njegova demokratska vlada vražji posej s svojim zakonodajnim programom. Najhujši nasprotniki Roosevelta v kongresu so baš demokrati — reakcionarni demokrati — dočim ga najbolj podpirajo progresivni republikanci, katerih pa seveda ni mnogo. Manjšina reakcionarnih republikancev se smeje v pest in vztrajno podžiga svoje brate, reakcionarne demokrate, proti vsakemu načrtu, ki bi ga Roosevelt rad vzklonil.

Politična barva nič več ne pomeni. Progresiven (novodelski) demokrat je danes hujši nasprotnik burbonskemu demokratu kot je republikanec. Rooseveltove reforme so izvale novo opredelitev starih strank: nazadnjaški demokrati in republikanci delujejo in glasujejo skupaj, progresivni demokrati in republikanci pa skupaj — vse štiri skupine pa podpirajo kapitalistični sistem.

Cim pride Roosevelt s kakšno novo reformo, s katero bi vsaj malo potolažil nezadovoljne mase in utrdil demokratsko-politični sistem, takoj zaori krik iz burbonskega demokratsko-republikanskega tabora: Diktaturo hoče! Fašizem prinaša v Ameriko! Hitlerja posnema! — In baš to, da ima novodelska vlada zvezne roke, da se njene obljubljene reforme vlečejo v paraliziranem kongresu do neskončnosti, da ne more nikamor, baš to najbolj jemlje respekt politični demokrati in pripravlja pot anarhiji in fašizmu.

Delavska politika je še bolj raztrgana. Gibanje za delavsko stranko je še vedno v lokalnih povojih, dočim se na splošno ne more in ne more poriditi. Krivda je v unijah. Unije, ki imajo zgodovinsko nalogo, da postanejo hrbenica samostojne delavske politike, so še vedno med seboj v konfliktu, v dveh taborih — in dokler ni med njimi sloge, ne more biti enotne delavske stranke.

Na drugi strani ni bil ekonomski položaj delavske in farmerske mase še nikdar tako negotov. Tu je še zmirom armada 10 do 12 milijonov brezposelnih delavcev — in v tej armadi gnezdijo razni fašistični elementi in deloma komunistični ter hujkajo in podžigajo materialno propadale reveže k anarhiji.

Burbonski slepi terorizirajo kongres in dosele uspešno preprečevajo, da bi federalna vlada za posteno plačo uposlila te milijone pri kašnih koristnih projektih, češ da bi to bil komunizem, fašizem, diktatura — na drugi strani pa, ako že ni, milijonska masa brezposelnih tako demoralizirana, da lahko postane slepo orodje hujkave, ki hočejo za vsako ceno imeti anarhijo in smrt demokracije.

Obupani reveži, ki so že več let v največji stiski in pomanjkanju, ne poznajo svobode, niti demokracije; oni zahtevajo dela in kruha — in pojdejo za vsakim demagogom, ki jim zna največ obljubiti. S takimi reveži sta Mussolini in Hitler začela svojo pustolovsko kariero in izkoristila sta delavski razkol in neslogo; stotisoče takih revežev sta pridobila Lenin in Trocki, ko sta v jesen 1917 grmela: Mir in kruh vam dajemo, delavcu tovarne in kmetu zemljo! Boljševizem in fašizem sta se porodila v anarhiji in obupanosti najzabitejših mas in na tem dvojtem sta zgradila svoje diktature.

Mi ne zamerimo toliko slepim burbonskim politikom kolikor zamerimo delavskim voditeljem, ki zapravljajo dragoceni čas z medsebojnim konfliktom in s tem sejejo nezaupnost in poglajljajo sovraštvo med delavci. Namesto da bi vžgali v masi največnejših mezdnih hlapcev in v milijonih brezposelnih siromakov kakšno upanje, da je edino v enotno organiziranem delavstvu v unijah in v samostojni politični stranki rešitev iz te konfuzije in kaosa — pa to maso odvrčajo od sebe in jo prepuščajo demagogom. . . . Namesto da bi se postavili na lastne noge in pretrgali vse zveze s kapitalističnimi politikmi — pa barantajo za favorizem s starimi grafičarskimi političnimi mašinami!

Ali se bodo ameriški delavski voditelji kdaj spametovali?

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Glas iz Kanade

New Waterford, C. B., Nova Scotia, Kanada. — Moja naročnina je potekla in danes sem bil pripravljen, da jo obnovim; ko pa gledam listino, katero mi je poslal br. Godina, mi ni treba plačati nič več, ker od novembra 1937 nas je v družini 5 članov v odraslem in 2 v mladinskem oddelku. Ta 2 mlada bosta na kredit srebrnega jubileja M. O. SNPJ. Ta dva sem jaz dal vpisati, ker znam, da bosta pri SNPJ ostala.

Zraven tega hočem sporočiti par stvari iz naše naselbine. Kar je najvažnejše, je to: Zadnje jesen, septembra ali oktobra, je naša kompanija Dominion Coal and Steel, pri kateri smo vsi zaposleni, naznanila na hitro ko strela iz neba, da bo otvorila eno novo majno št. 18, kar v začetku sploh nihče ni verjel, ker že dostikrat se je veliko obljubovalo in potem ni bilo nič. V tej zadevi so pa res začeli pripravljati in delati, tako da je bilo akcijo zimo okoli 150 ljudi stalno zaposlenih na površju. Zgradili so vsa poslopja, ki spadajo k vsakemu rudniku in začelo se je obenem tudi s kopanjem za črni diamant.

Danes stoji stvar tako, da na površju je akcijo vse izgotovljeno, 8 različnih poslopij, železnica, cesta, vodovod in elektrika. Pod zemljo je zdaj tako daleč, da so rovi začeli na 3 strani razvijati, in kadar bodo ti prostori dosti daleč, zopet začno več novih prostorov in tako dalje, da bo zmirom več ljudi zaposlenih. Kar se te zadeve tiče, je ta novi premogovnik ali kolmajna za nas zagotovilo, da naša naselbina ne bo še šla rakom živživat, vse bo dobilo delo in zaslužek. Nova majna ni niti eno miljo od ostalih majn oddaljena.

Pred kratkem je bilo v Glace Bayju zbranih čez 300 uradnikov od prej omenjene kompanije in dosti drugih uradnikov od drugih kompanij v Novi Scotiji. Na programu so imeli "Safety First Campaign", kako bi se moglo omejiti smrtni in manjše nesreče. Od 1. januarja 1917 do 31. decembra 1937, torej v 20 letih, je bilo v rudnikih Nove Scotije ubitih 739 mož. O drugem se ni govorilo, kot samo to, da je Compensation Board za vse smrtni in druge nesreče izplačal blizu 10 milijonov dolarjev.

Resnica je, da pri tej kompaniji želijo, da bi bilo manj nesreč in manj pobitih, ker vsi bosi zmirom pravijo "look out, watch yourself" itd. Vsaki delavec tudi gleda, da bi odnesel zdrave ude domov od dela, ali v teh modernih majnah, ko je vse na mašinerijo, je pa vrag sam sebe paziti. Hočem omeniti par slučajev. Pred 6 mesecev je bil ubit John Mathlo (njegov oče je naš član). Delal je z mašino, ki apodrezuje premog. Tista mašina dela strahanski hrup in ni slišal, ko se je kamen začel rušiti in bil je ubit. Inspektor za var-

nostne priprave je šel svojo pot in ko je šel mimo ene mašine, ki vleče vozove (hunte), ki tudi čudno ropota, ni slišal, da je za njim letelo 20 polnih huntov. Povožili so ga. Na kose raztrganega so potem pobrali skupaj — mrtvega. Naš superintendent, manažer in še en drugi bos so bili pobiti na treki, kjer jih je vrv pobila. Zadnjemu je obe nogi zlomili. Sedaj je že zopet dober. Kako se moremo čuditi, če so ljudje pobiti, ko morajo delati za svoj denar, ko so tudi oni pobiti, ko jim ni treba delati. V gori omenjeni "Safety First Campaign" so vendar prišli do zaključka, zakaj toliko nesreč. Pronašli so, da je vzrok "speed." Kot "speed" po zraku, z avtomobili, v tovarnah, tako je prišel "speed" tudi pod zemljo.

Kako smo v Waterfordu zadnje leto delali in kaj smo producirali v dveh majnah, skupaj okoli 2000 rudarjev: Rov št. 12 731,191 ton in rov št. 16 426,477, skupaj 1,157,638 ton premoga. Tukaj so številke, koliko rudarjev je bilo zaposlenih, da se je produciralo čez en milijon ton premoga, toda vseh teh 2000 ljudi ni kopalo premog, no, še ena tretjina ne, drugi so druga dela v rudniku opravljali, kar je treba, da se rudnik vzdrži. Torej samo okoli 800 mož je, pravilno rečeno, naložilo nad milijon ton premoga.

V zadnjem letu bi se bilo lahko produciralo mnogo več premoga, ali imeli smo precej malih razprtij s kompanijo, enkrat ena, potem druga majna. V kooperaciji smo drug z drugim zastrajkali za par dni — kar bi v Hitlerji ne bilo mogoče.

Končno bi še rad videl, da se tudi sledeča zadeva priobči: Willie Lees, eksmašinst, Kanadčan, je rešil življenje 16 rudarjem. To se je zgodilo dne 6. avgusta 1937. Cela zadeva se je zgodila sledeče: Omenjenega večera so šli rudarji na nočni shift. Kot po navadi so se eden za drugim vsedli na vozove, kateri so nalašč za to narejeni. Ko jih je že bilo precej na vozičkih, so se začeli vozovi pomikati navzdol; ker jih je bilo še nekaj zunaj, kateri bi se tudi morali peljati na delo, je nekdo signaliziral na "mašinhauz", da naj se vozički ustavijo in počakajo, da bi tudi ostali prisledili, toda v tem hipu so vozički zdrčali s povečano hitrostjo. Tam je bil eksmašinst, kateri je videl, da je nekaj narobe in je zdrjal bliskoma v mašinhauz in pronašel, da sploh ni nobenega mašinista tam, vrata zaklenjena. Razbil je v naglosti eno okno, da je smuknil noter in nato prec začel mašino "premazati". Takrat so bili vozički še na tiru in dospeli do 7000 čevljev globoko; in predno je eksmašinst po malo ustavil, je šlo še nadaljnjih 1000 čevljev, ostalo je še 1000 čevljev predno je bilo konec proge. Če bi eksmašinst ne ustavil stroja, bi bili vsi ubiti. Resnica je, da je

General S. Vojecchovsky, načelnik poljskega armadnega štaba.

precej mož poskakalo dolj, dokler je še bilo mogoče, ko so videli, da je nekaj narobe; vsak je bil tudi malo opraskan.

Čudno je bilo, da o tej stvari v našem lokalnem časopisu ni bilo besede poročano; čeprav so po hišah govorili o tej strašni stvari v nesreči. Ali vendar se je nekdo našel, da je to zadevo javil na "Canadian Humane Society", katera je celo zadevo preiskala in omenjeni William Lees je dobil v navzočnosti občinstva svojo čast, pohvalo, pi-jake, medalje, papirje in ne znam kaj še.

Med tem je pa moj dopis narasel, da bo mogoče kdo "kikaj", če toliko prostora v Prosveti potratim, kakor "kikajo" br. Barbica. Tistim, kateri "kikajo" čez Barbiceve dopise, jaz povem to, da je Barbic O. K. Jaz ga osebno poznam z IX. konvencije SNPJ. On ne zavija nič, če pa resnico pove ali zapiše v tem ali onem časopisu, zato smo mu ostali samo hvaležni in radi beremo njegove dopise v Prosveti. Mi respektiramo br. Barbica, ker znamo, da on iz svoje naselbine piše resnično, kakor se pač zadeve tam odigravajo. Zato, ker br. Barbic piše resnico, ima nasprotnike v raznih taborih, ker vsa zmes je proti njemu samo zato, ker ga ni strah resnice povedati ali zapisati v tem ali drugem časopisu. — Herman Drobesch, 558.

Kdo je kriv kriminalstva

Cleveland. — Se dobe zakrknjenci, ki zvrčajo krivdo za vso revščino in nesrečo, ki jo trpi uboga ljudska para, na "brezverce". Med temi zli je všteto tudi kriminalstvo, ki se dogaja čedalje hujše med mladino. Tako sem vsaj brala pred kratkem. Kdo so ti "brezverci", ne vem. Po mojem mnenju ima vsak človek vero. Moja vera na primer je, da te imajo bog in ljudje radi, če imaš denar, če pa ne, si pa siromak.

Kar se pa tiče kriminalstva in njegovega izvora, je pa jasno kot beli dan. Najprvo pojdi v tako zvani 5 and 10c store. Tam boš videl na kupe revolverskih igračk. Cena je tako majhna, da si jo kupi lahko vsak otrok. Greš po cesti, vidiš po pet otrok skupaj, vsi se igrajo z revolverji gangsterje. Ker ni drugega igranja in razvedrila, so na cesti. Zvečer gredo v kino. Ure ni nobene določene, so lahko notri do 12 ure ali pa do ene. Slike so vse od prve pa do zadnje roparske. Ko je konec filma, je že pozna ura. Postave ni nobene kdaj mora mladina s ceste. Starši, še tako strogi, jim niso več kos. Otroci jim zabrusijo v obraz, da so starokopitni. Mladina je v krempeljih kriminalne vzgoje. To je prva, sigurna in zvita vzgoja mladine v kriminalstvu od strani vlegangsterjev.

Ko je fant star 18 let, ni sredstev za nadaljevanje šole, njegov talent je pokopan. Gre iskat delo in zaslužek. Dela ni. Pride skupaj s prijatelji, ki so prav tako brez dela kot on. Ker so vsi v najljepših letih, si žele življenja. Denarja ni. Počasi in sigurno se ujemajo v nastavljen pot. Postanejo žrtve in sužnji pijavk, ki se rede na račun umetno vzgojenih kriminalcev. Na tisoče in tisoče je mladine notri, da jim dela zastoj. Pred-

stavljam si lahko ogromne dobičke, ki jih dobivajo resnični kriminalci. Kje je vlada in postava, da tega ne prepreči?

Dosti se rodi talentov, ki bi bili v korist človeške družbe, če bi imeli v pravem času pomoč in sigurnost za obstoj. So se na primer rodili talenti, ki so izumili zdravila, da olajšajo trpljenje in bolezn ljudstva. Rodijo se talenti, ki bi lahko tiste izume rabili in pomagali trpečemu ljudstvu. Toda uničeni so. Nikoli ne bi bilo preveč zdravnikov, zdravnikov, ne pa mazačev. Mazačev imamo dosti. Vlada bi to morala vzeti pod svojo kontrolo. Zanesljivih zdravnikov ne bi smelo primanjkovati. Šaj se jih dosti rodi sposobnih za to. Dati jim je treba pomoč. Vlada bi morala skrbeti za to, da se jih izšola v korist človeške družbe, ne pa v korist golazni, ki pije mlado kri.

Milka Babnik.

Poročilo odbora "Friends of Loyalist Spain"

Collinwood, Ohio. — Računsko poročilo odbora "Friends of Loyalist Spain" v zvezi s predvajanjem filma Spain in Flame. Vstopnic prodanih po 85c 1105 za vsoto \$386.75. Pivskih listkov prodanih za \$248.42. Darovali: "Hiša Davida" (Euclid) \$4, Blaž Godec \$1, V. Wood in mrs. A. Urbaš nabrala na maškeradi ženskega oddeska SDD \$3.55, mrs. Jennie Primc nabrala na isti maškeradi \$3.55, John Mack \$3, V. Wood \$1, kar zneslo skupaj \$651.07.

Stroški: Groceries \$35.85, tiskovine \$4.12, film \$42.50, Vadnal (godba) \$24, SDD (prometno blago bare) \$141.59, SDD (rent dvoran) \$56.55, deposit na film "Čapajev" \$10, skupnih stroškov \$314.61. Ostane čisti dobiček od filma "Spain in Flame" \$336.46.

Vsoto \$300 od čistega dobička se je odposlalo na urad "Friends of Abraham Lincoln Brigade", 125 West 45 St., N. Y., z naročilom, da se ima za imenovano vsoto odposlati materiala — tobaka, cigaret in drugih potrebščin — na kapitana D. Gustinčiča, Albacete, Španija, kar ima Gustinčič sorazmerno razdeliti med vse slovenske prostovoljce v mednarodni brigadi. Vsota \$36.46 od dobička pa se je odobrila v blagajni odbora, katero se bo porabilo v potrebi za stroške s filmom "Čapajev", katerega se bo kazalo v SDD na Waterloo Rd. v nedeljo, 17. aprila. Vse čisti preostanek te prireditve bo izročil clevelandski federaciji SNPJ za nabavo ambulance.

Za Pomožni odbor Cankarjeve čete, Vincent Coff, tajnik; Victor Wood, blagajnik; Louis Femecc, Joe Pugel, Frank Ipavec, nadzorniki.

Deset ubitih pri dirki v Italiji

Bologna, Italija, 4. apr. — Deset oseb je bilo ubitih in 32 ranjenih pri večerajnji avtomobilski dirki v Italiji, ki se je vršila v razdalji tisoč kilometrov in ko je neki avto zavozil z dirkališča v množico. Tekme sta se udeležila tudi Mussolinijeva sinova, Vittorio in Vito, toda ostala sta daleč v ozadju. Pred-

Tedenski odmevi

Anton Garden

PO KATERI POTI — I

V Prosveti — v dnevniku in tedniku — je bilo zadnje čase že več razprav o demokraciji, socializmu, pojmi in sploh o smernicah, katerih naj se drži delavstvo v interesu svojega splošnega napredka. Izražen je bil tudi dvom o nekaterih načelih, o katerih je bilo v zadnjih 50 in več letih že veliko debate med socialističnimi teoretiki, toda se še vedno ponavlja.

Zivimo res v časih, ki človeka izpodnaja in nastaja dvom na vseh koncih in krajih o nekdanj dobro utrjenih načelih in sploh v zgodovinsko nalogo delavskega razreda. In tudi ni nič čudnega. Svet se tako rekoč ruši in pada pred našimi lastnimi očmi. Fašizem na pohodu povsod in delavstvo, kjer se še lah več ali manj svobodno giblje, je potiskano bolj in bolj v defenzivo.

Nič čudnega ni, če se pojavljajo momenti ko človek dvomi v gibanje, v katerem je tako rekoč zrastle in živel zanj in celo v nauke znanstvenega socializma. Poznam stare, utrjene sodruga — slovenske in druge — katerih so objemata obup in dvom, ko opazujejo svetovna dogodka ter trenje in babilonsko konfuzijo med delavstvom. Dvomijo v nauke socializma, ki imajo preobraziti ves svet ter se oprlje majo misli o potrebi njih revizije ali prevrednotenja. Staro je uničeno, potrebno so nove smernice, nova ideologija. Šele potem bo razredno delavsko gibanje zopet dobilo nove energije, nov zamah. Deloma je resnica.

Paradokso kot se mogoče sliši, so do tega zaključka prišli pred par leti tudi komunisti, ki so po zadnjem kongresu kominterne v teoriji in v praksi temeljito revidirali komunizem, ki so ga učili Lenin in njegovi tovariši. Revizija je bil sicer potreben v marsičem, toda ne na način kakor so jo izvedli komunisti in tudi ne tako daleč, da bi postavili vse Leninove nauke in sploh vse teorije znanstvenega socializma na glavo.

Noben revizionist ni šel tako daleč kakor šli oni. Oklenili so se kapitalistične države, katero na vso moč silijo v "vojno proti fašizmu" in ji obljubljajo vso oporo — tudi sodne vanje z njeno policijo proti vojnim upornikom (Govor Browderja v Chappel Hillu, N. C. Politično se pridružujejo kapitalističnim strankam — demokratski — in pobijajo neodvisno politično akcijo delavstva. Delavstvu pripovedujejo, da bo le na ta način porazilo reakcijo — s formiranjem "progresivnega" krila v demokratski stranki, ne pa z odtegnjenjem progresivnih elementov iz starih strank v delavske vrste, kar bi se zgodilo z ustanovitvijo nove delavske stranke. Skratka: postali so vpeti kapitalizma. To vam je revizija lepara!

Vprašanje prevrednotenja socialističnih teorij, ki so podlaga za taktiko, ni novo. Še skoraj tako daleč kakor socialistično gibanje. Klasični revizionist je nemški socialist A. Bernstein, ki je proti marksizmu pred približno 40 leti formiral teorijo gradualnega ali evolucijskega razvoja družbe v socializem, ki ima brez nasilja — z reformirami. Njegov na hujši nasprotnik je postal Karl Kautsky, ki je bil za Marxom in Engelsom do vojne primate kot največji marksist. Spisal je več glasilnic o razvoju družbe in države, vere in države. Z delom je pričel tam, kjer sta pustila Marx in Engels ter pobijal naivne iluzije bersteinizma.

Kljub temu pa je Bernstein v realnosti postal veliko večji vtis na evropsko socialistično delavsko gibanje kakor pa Marx in Engels. Paradoksa je bila v tem, da so se evropski socialisti v teoriji oklepali marksizma, v praksi pa Bernsteinovih nauk. To se še tudi danes izjema je bilo le angleško delavstvo, med katerim marksizem ni nikdar dobil močnih tal. Njegovi idejni učitelji so bili "plebci" — angliški bernsteinovci — Bernard Shaw, Wells, Snowden, MacDonald, Cole in drugi. Na kontinentu samem pa se je socialna demokracija pred vojno in po vojni teoretično ali boljše frazaz oklepala marksizma, v praksi pa bernsteinizma, ki dovoljuje vse sorte oportunistične slab in dober.

Ves povojni in posebno še sedanji razvoj družbe pa je potrjuje vse glavne nauke, kateri sta z dolgoletno študijo odkrila Marx in Engels. Se celo njuna teorija o nadvrednosti ekonomije je bila največja tarča kapitalističnih ekonomistov, je prestala preizkušnjo. Toda ta teorija ni bila njuno glavno odkritje, marveč razredni stroj in razredni boj družbe in kam ta vodi teorija ekonomskega determinizma in posledično masne produkcije in koncentracije kapitalizma.

Dolje na 2. strani.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 5. aprila 1918.)

Domache vesti. John Terčelj poroča iz Lorenca, Pa., o sijajnem shodu SRZ tamkaj.

Delavske vesti. V Chicagu se je začela obnova poti 122 članov unije IWW, ki so obženi protivojnih činov.

Svetovna vojna. Na zapadnem bojišču napadi začasno prenehali.

Sovjetska Rusija. Nemške vojske čete čno zapuščajo Rusijo.

Državni tajnik Cordell Hull. Slika ga kaže, ko govori na sestanku z reporterji.

